

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

ENSISIJAJAISESTI AINA LAPSI

Ilman huoltajaa tulleiden alaikäisten turvapaikanhaki-
joiden yhteydenpidon tukeminen perheeseen Mänttä-
Vilppulan ryhmä- ja perheryhmäkodissa

Hanna Mäkinen

Opinnäytetyö
Marraskuu 2015
Sosionomikoulutus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutus

MÄKINEN, HANNA:

Ensisijaisesti aina lapsi

Ilman huoltajaa tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden yhteydenpidon tukeminen perheeseen Mänttä-Vilppulan ryhmä- ja perheryhmäkodissa

Opinnäytetyö 40 sivua, joista liitteitä 1 sivua

Marraskuu 2015

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli muistuttaa ilman huoltajaa maahan tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden hyvinvoinnista sekä kohtelusta ensisijaisesti lapsina eikä vain turvapaikanhakijoina. Opinnäytetyössä selvitettiin, kuinka Mänttä-Vilppulan ryhmä- ja perheryhmäkoti organisaationa mahdollistaa sekä kuinka sen ohjaajat toiminnallaan tukevat lapsen yhteydenpitoa perheeseensä. Lisäksi kartoitettiin, mitkä asiat edistävät ja mikä hidastavat yhteydenpitoa.

Ilman huoltajaa maahan tulleet alaikäiset ovat hyvin ajankohtainen ilmiö nyt syksyllä 2015. Opinnäytetyön pohjana oli huoli näistä lapsista sekä kiinnostus heidän hyvinvoinnistaan. Heidän kohdallaan perheestä puhuttaessa puhutaan lähinnä perheenyhdistämisestä. Kuitenkin aika lapsen elämässä ennen mahdollista perheenyhdistämistä ansaitsee huomiota, sillä prosessi voi kestää jopa vuosia tai päätös perheenyhdistämisestä voi olla kielteinen.

Työn teoriaosuus muodostui pakolaisuuden käsittelystä ilman huoltajaa maahan tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden sekä turvapaikanhakuprosessin kautta. Toisessa osassa käsiteltiin lapsen etua sekä perheen merkitystä lapselle. Lisäksi opinnäytetyössä esiteltiin Mänttä-Vilppulan ryhmä- ja perheryhmäkoti, jossa tutkimus toteutettiin.

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Aineisto kerättiin haastattelemalla sekä kyselylomakkein. Haastattelu oli toteutukseltaan puolistrukturoitu. Myös kyselylomakkeet pohjautuivat avoimiin kysymyksiin. Aineistoa kerättiin yksikön johtajalta, ohjaajilta sekä lasten talon ulkopuolisilta edustajilta.

Keskeisimpinä tuloksina yhteydenpidon tukemisessa nousi ohjaajien herkkyys kuunnella lasta ja olla aidosti kiinnostunut hänestä. Yksikön tarjoamat yhteydenpitoväylät ovat edellytys lapsen yhteydenpidolle perheeseensä mutta eivät yksinään tue sitä. Yhteydenpitoa hidastavat niin huonot yhteydet ja kulttuuriset erot kuin myös lapsen sekä vanhempien suru ja ikävä. Useat lapset pitävät perheisiinsä yhteyttä itsenäisesti ja säännöllisesti mutta työntekijöiden näkökulmasta vähän lasten ikävään nähden. Ikävää työntekijät puolestaan voivat lievittää kuuntelemalla lasta sekä kunnioittamalla hänen juuriaan.

Asiasanat: ilman huoltajaa tullut, turvapaikanhakija, lapsen etu, yhteydenpito

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

MÄKINEN, HANNA:

Primarily a Child

Supporting Communication between Unaccompanied Asylum Seeking Minors and Their Families in Mänttä-Vilppula Group and Family Group Home

Bachelor's thesis 40 pages, appendices 1 pages
November 2015

The objective of this thesis was to remind about the well-being of unaccompanied asylum seeking minors. They should be seen first as children rather than immigrants. The purpose was to explore how Mänttä-Vilppula group and family group home as an organization, as well as the supervisors, support communication between asylum seeking minors and their families. Moreover, the aim was to explore issues aiding or hindering communication.

This thesis was implemented as qualitative research. The data were gathered through both questionnaires and semi-structured interviews. The data were collected from a unit's director, supervisors and representatives outside children's homes. The data were analyzed using qualitative content analysis.

The results showed that the supervisor's sensibility to listen and genuinely attend for the child was important in facilitating the communication between children and their families. The main hindering issues in communication were the longing for the family as well as poor connections and differences in culture.

The communication was enabled by the unit for example with internet and phone connections but the connections intrinsically were not enough. The support was required from the supervisors. The perspective in this thesis was the staff's. How the sufficiency of connections and support was found by children is a well-founded topic for further study.

Key words: unaccompanied minor, asylum seeker, the best interest of the child, communication

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	LAPSI TURVAPAIKANHAKIJANA SUOMESSA	6
2.1	Ilman huoltajaa tullut alaikäinen turvapaikanhakijana	6
2.2	Pakolaisuuden monet syyt	8
2.3	Turvapaikkamenettelyt Suomessa	9
2.3.1	Edustaja lapsen edunvalvojana	11
2.3.2	Iän selvitys	12
2.3.3	Vanhempien jäljittäminen ja perheenyhdistäminen.....	12
3	LAPSEN ETU	14
3.1	Lapsen etu ensin.....	14
3.2	Lapsen etu turvapaikanhakuprosessissa.....	15
3.3	Perheen merkitys osana lapsen elämää.....	15
3.4	Lasten tukeminen.....	18
4	MÄNTTÄ-VILPPULAN RYHMÄ- JA PERHERYHMÄKOTI.....	19
5	OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	21
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	22
6.1	Tutkimusmenetelmät	22
6.2	Tutkimuksen toteutus.....	23
6.3	Aineiston käsittely ja analyysi	25
6.4	Eettisyys ja luotettavuus	26
7	TULOKSET	29
7.1	Yhteydenpito perheeseen	29
7.2	Yhteydenpitoa edistävät ja hidastavat tekijät.....	31
7.3	Yhteydenpidon tukeminen	32
8	POHDINTA.....	34
	LÄHTEET.....	37
	LIITTEET	40
	Liite 1. Saatekirje	40

1 JOHDANTO

Ilman huoltajaa tulleita alaikäisiä turvapaikanhakijoita koskevassa julkisessa keskustelussa puhutaan usein heidän lisääntyneistä määristään ja Suomessa saamista etuuksistaan. Valitettavan vähälle huomiolle jäävät kysymykset yksin Suomeen saapuneiden lasten hyvinvoinnista ja lapsen edun toteutumisesta. Alan tutkimuksissa puolestaan esille nousee lasten ikävä ja huoli perheestään. Suomessa perheen merkitys lapselle tunnustetaan ja ilman huoltajaa maahan tulleella lapsella on turvapaikan saatuaan mahdollisuus hakea perheenyhdistämistä.

Kiinnostuin kuitenkin ajasta lapsen elämässä ennen mahdollista perheenyhdistämistä. Yhdistämisprosessi saattaa kestää vuosia tai päättyä kielteiseen päätökseen. Lapselle vuosikin on jo pitkä aika olla erossa vanhemmistaan, oppia uutta ja unohtaa vanhaa. Heräsi kysymys, kuinka laitoksessa asuvien lapsien suhdetta perheeseen yhteydenpidon kautta tuetaan. Ennen kaikkea olen huolissani lapsen näkemisestä turvapaikanhakijan takana. Olen kuullut ilman huoltajaa tulleista alaikäisistä, jotka eivät enää osaa samaa kieltä perheensä kanssa. Näenkin yhteydenpidon perheeseen merkitykseltään suurempana kuin vain kuulumisten vaihtamisena. Perheeseen yhteydenpidon kautta lapsi pitää yhteyttä myös omaan kulttuuriinsa.

Ilmiö on äärimmäisen ajankohtainen, sillä kesällä 2015 Eurooppaan saapui suurin pakolaistulva sitten toisen maailmansodan. Huhtikuussa 2015 ilman huoltajaa Suomeen saapui 19 turvapaikanhakijalasta kun elokuussa 2015 vastaava luku oli 219 (Maahanmuuttovirasto, a2015). Puhutaan valtavasta maailmanlaajuisesta ja historiallisesta murroksesta ei niinkään ohimenevästä ilmiöstä. Turvapaikanhakijatulvankin keskellä lapsi on ensisijaisesti aina lapsi.

Yksin maahan tulleen alaikäisen käsitettä ei ole virallisesti määritelty mutta Mustosen (2011) mukaan sillä viitataan alle 18-vuotiaisiin lapsiin, jotka saapuvat toiseen maahan anomaan turvapaikkaa ilman vanhempiaan tai muita virallisia huoltajiaan (Mustonen, 2011. 7). Käytän opinnäytetyössäni pääasiassa käsitettä *ilman huoltajaa tullut*, sillä se kuvastaa mielestäni parhaiten todellisuutta. Kaikki kyseiset turvapaikanhakijat eivät tule maahan yksin vaan heillä saattaa olla sisaruksia tai sukulaisia matkassaan. He ovat kuitenkin lapsia jotka tulevat maahan ilman vanhempiaan tai muuta virallista huoltajaa.

2 LAPSI TURVAPAIKANHAKIJANA SUOMESSA

2.1 Ilman huoltajaa tullut alaikäinen turvapaikanhakijana

Turvapaikanhakija on ulkomaan kansalainen, joka anoo oleskelulupaa maahan. Perusteita turvapaikanhakuun ovat oman koti- tai vakituiseen asuinmaan vaaralliset ja epäinhimilliset olosuhteet. (Ulkomaalaislaki 301/2004 § 87.) YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n mukaan maailmassa oli vuoden 2014 lopulla noin 59,5 miljoonaa konfliktien ja vainon vuoksi paennutta ihmistä. Heistä yli puolet on lapsia. Arviolta yli 34 000 lasta haki vuonna 2014 turvapaikkaa ilman vanhempiaan tai muuta laillista huoltajaa. (UNCHR, 2015; Maahanmuuttovirasto a2015.)

Vuonna 2014 Suomen 3651 turvapaikanhakijasta ilman huoltajaa tulleita lapsia oli 196. Lastensuojelullisista syistä ilman huoltajaa tulleille turvapaikanhakijoille on vastaanotossa sekä turvapaikkamenettelyssä turvattu erityisjärjestelynsä. (Maahanmuuttovirasto, a2015; Helander & Mikkonen, 2002. 38.) Turvapaikanhakijoiden määrä on kuitenkin kasvanut merkittävästi vuonna 2015. Taulukossa 1 esitellään kaikkien Suomesta turvapaikkaa hakeneiden sekä ilman huoltajaa tulleiden hakijoiden lukumäärät vuodesta 2010 vuoden 2015 syyskuuhun.

TAULUKKO 1. Turvapaikanhakijat Suomessa vuodesta 2010 syyskuuhun 2015 (Maahanmuuttovirasto, a2015).

Vuosi	Ilman huoltajaa tulleet turvapaikanhakijat	Turvapaikanhakijat yhteensä
2010	117	4018
2011	150	3088
2012	167	3129
2013	156	3238
2014	196	3651
2015/9	1075	17851

Vuoteen 2014 saakka turvapaikanhakijoiden määrä on pysynyt suhteellisen tasaisena vuodesta toiseen. Pelkästään syyskuussa 2015 Suomeen saapui lähes 11 000 turvapaikanhakijaa. Turvapaikanhakijoiden määrä on yli nelinkertaistunut vuodesta 2014 syyskuuhun 2015 mennessä. Maahanmuuttovirasto antoi lokakuun alussa arvion, jonka mukaan

vuoden 2015 loppuun mennessä Suomeen saapuu jopa 50 000 turvapaikanhakijaa. Tämä on yli 45 000 hakijaa enemmän kuin edellisvuonna. (Sisäministeriö, a2015.) Räjähdyksmäisesti kasvaneiden lukujen taustalla ovat useat eri kriisit Afrikassa ja Lähi-idässä, suurimpana niistä Syyriassa edelleen jatkuva sota. Turvapaikanhakijoita on aiempaa enemmän koko Euroopassa. Kyse on maailmanlaajuisesta muuttoliikkeestä. (Sisäministeriö, b2015; UNCHR. 2015.)

Pentikäinen (2005) määrittelee pakolaisuuden ihmisen pakon edessä lähtemiseksi, muutoksi pois kotimaastaan vaarallisten tai epäinhimillisten olosuhteiden vuoksi (Pentikäinen, 2005. 22). Turvapaikanhakijasta tulee kuitenkin varsinaisesti pakolainen vasta kun hänen hakemuksensa on käsitelty ja hän on saanut oleskeluluvan eli pakolaisstatuksen (Räty, 2002. 11).

Turvapaikanhakijoiden lisäksi Suomeen otetaan vuosittain pakolaiskiintiössä Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasian päävaltuutetun UNHCR:n määrittelemiä kansainvälisen suojelun tarpeessa olevia henkilöitä. Vuodesta 2001 lähtien kiintiöpakolaisia on otettu vuosittain 750. Vuonna 2014 ja 2015 pakolaiskiintiötä kuitenkin nostettiin Syyrian vaikean tilanteen vuoksi ja kiintiöpakolaisia otettiin 1050. Pakolaiskiintiössä tulleet saavat automaattisesti oleskeluluvan mutta turvapaikanhakijat hakevat erikseen oleskelulupaa maahan. Hakemukset käsitellään turvapaikkamenettelyssä. (Maahanmuuttovirasto, b2015; Ulkomaalaislaki 301/2004 § 94.)

Ilman huoltajaa maahan tulleet pakolaislapset ovat haasteellinen asiakasryhmä, sillä lapsina ja nuorina heillä on omaan kehitysprosessiin liittyvät ongelmansa ja tämän lisäksi pakolaisina heillä saattaa olla sotaan, väkivaltaan ja menetyksiin liittyviä traumaattisia kokemuksia. Eriasteisten traumojensa lisäksi he saattavat kärsiä turvattomuudesta sekä hylätyksi tulemisen tunteesta. Lisäksi mahdollisen perheenyhdistämisen pitkät odotukset ja epä tietoisuus aiheuttavat psyykkistä pahoinvointia. (Räty, 2002. 178; Mustonen & Alanko, 2011. 13.) Lapset ovat myös huolissaan kotimaahan jääneestä perheestään. Osaa raastaa epä tietoisuus perheensä olinpaikasta tai ylipäätään elossa olosta. Kaukana oleva perhe ja ikävä täyttävät ajatukset. Työntekijän on oltava ammattitaitoinen tukeakseen lasta tässä elämäntilanteessa. (Sourander, 2007. 482; Räty, 2002. 178.)

2.2 Pakolaisuuden monet syyt

Alaikäisten lasten lähettäminen vaarallisista ja epäinhimillisistä oloista turvaan, ei ole suomalaisesta näkökulmasta uusi ilmiö. Suomesta lähetettiin talvi- ja jatkosodan aikana 1939-1944 noin 70 000 lasta turvaan Ruotsiin ja Tanskaan elintarvikepulaa ja pommituksia. (Räty, 2002. 176.) Knuutilan ja Levolan (2000) mukaan vaiettuna tarkoituksena oli myös suomalaisuuden jatkumisen takaaminen ylivoimaista vihollista vastaan taisteltaessa (Knuutila & Levola, 2000. 14).

Lähdön taustalla on usein lähtömaiden pitkittyneet konfliktit ja yleinen turvattomuus. Osa lapsista on elänyt koko elämänsä turvattomuudessa, jossa yhteiskuntajärjestys on olematon ja ihmisoikeusloukkaukset ovat arkipäivää. Konfliktit lisäävät myös lieveilmiöitä kuten ihmiskauppaa. Tappaminen, väkivalta ja kidutus ovat monelle jatkuva uhka, osalle valitettavasti todellisuutta. Turvapaikanhakijoiden lapsuuteen voi kuulua myös hyväksikäyttöä, laiminlyöntiä tai vainoa, jopa aseellisiin joukkoihin rekrytointia. (Mustonen & Alanko. 2011. 11-12.)

Syyt siihen, miksi lapsi on yksin pakomatalla, ovat moninaiset. Lapsi on saattanut eksyä vanhemmistaan pakomatkan aikana tai perheen varat eivät ole riittäneet kuin yhden lapsen turvaan lähettämiseen. Myös eri kulttuureissa murrosikäisen saatetaan katsoa olevan tarpeeksi vanha yksin matkatakseen tai loppuperhe toivoo saavansa oleskeluluvan perheenyhdistämisprosessin kautta. (Räty, 2002. 177.) Mustosen ja Alangon (2011) mukaan suurin osa yksin maahan tulleista turvapaikanhakijoista onkin 15-17 -vuotiaita poikia, sillä he kestävät paremmin fyysisesti vaativan pakomatkan. Poikiin kohdistuu myös sukupuolensa puolesta tyttöjä vähemmän riskejä pakomatalla. (Mustonen & Alanko, 2011. 12-13.)

Turvapaikanhakijalapset saapuvat Suomeen eri reittejä. Käytännössä turvapaikanhakijalla ei ole laillisia keinoja saapua Suomeen ja tästä syystä matka voi olla psyykkisesti ja fyysisesti koetteleva ja raskas. Usein matka taittuu kalliiden salakuljettajien kyydissä, esimerkiksi rekkaan piiloutuneena. Lasten pakomatka voi kestää muutamasta päivästä jopa vuosiin. Pitkiin matkoihin liittyy usein viranomaisten pakoilua ja kadulla asumista. (Mustonen & Alanko, 2011. 12-13.)

2.3 Turvapaikkamenettelyt Suomessa

Kansainvälistä suojelua hakeva henkilö rekisteröityy turvapaikanhakijaksi jätettyään hakemuksen poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle maahan saavuttaessa tai mahdollisimman pian sen jälkeen. Turvapaikanhakuperusteita ovat uhka tulla vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, yhteiskunnallisen järjestäytymisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Myös kuolemanrangaistuksen, kidutuksen tai muun epäinhimillisen kohtelun uhka ovat perusteita kansainväliselle suojelulle. (Pakolaisneuvonta, 2010; Ulkomaalaislaki 301/2004 § 87, § 88.)

Hakemuksen vastaanottava viranomainen selvittää hakijan henkilöllisyyden, maahantulotavan ja matkareitin turvapaikkapuhuttelussa. Tässä yhteydessä pyritään myös kartoittamaan tiedot hakijan perheenjäsenistä. (Helander & Mikkonen. 2002. 36-37.) Usein turvapaikanhakijat pakenevat kuitenkin ilman minkään näköisiä henkilöllisyyspapereita. Jos henkilöllisyys tai matkareitti ovat epäselviä tai hakija on saanut kielteisen päätöksen, saatetaan hakija ottaa säilöön tilapäisesti säilöönottoyksikköön. (Pakolaisneuvonta, 2010.)

Säilöönoton aikana viranomaiset selvittävät hakijan henkilöllisyyttä ja matkareittiä muun muassa sormenjälkivertailulla muiden Euroopan maiden välillä. Suomessakin sovellettavan Dublin-sopimuksen mukaan turvapaikkahakemus käsitellään siinä maassa, johon hakija on ensimmäisenä hakeutunut. Sopimuksen haittapuolena on sen aiheuttama paine jo valmiiksi pulassa oleville EU:n rajavaltioille, kuten Kreikalle ja Italialle. Dublin-sopimus ei kuitenkaan yleensä koske alle 14-vuotiaita, eikä heiltä oteta sormenjälkitunnistetta turvapaikkaprosessissa. Lasten jättämistä sopimuksen ulkopuolelle voidaan perustella lapsen edun toteutumisella. (Pakolaisneuvonta, 2010; Mustonen & Alanko, 2011. 17-18; Taub, 2015.)

Alaikäisten ilman huoltajaa maassa olevien lapsien säilöönotosta on puhuttu paljon viime vuosina Suomessa. Ulkomaalaislain sekä säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönotosta annetun lain muutos allekirjoitettiin kuitenkin 26.6.2015. Lain mukaan alle 15-vuotiasta ilman huoltajaa olevaa lasta ei saa ottaa säilöön. Lisäksi tätä vanhempien alaikäisten säilöönottoa maasta poistamisen turvaamiseksi rajoitetaan. (Sisäministeriö, c2015.)

Turvapaikanhakijat sijoitetaan turvapaikkahakemuksen käsittelyn ajaksi heille tarkoitettuihin vastaanottokeskuksiin ympäri Suomea odottamaan päätöstä (Pakolaisneuvonta, 2010). Ilman huoltajaa tulleiden alaikäisten kohdalla ensin tutkitaan mahdollisuutta sijoittaa heidät Suomessa asuvaan sukulaisperheeseen. Jos mahdollisuutta ei ole, sijoitetaan heidät heille erikseen tarkoitettuihin ryhmäkoteihin, joissa työntekijät huolehtivat lasten arjesta ja heille tarjottavista palveluista. Jokaiselle lapselle määrätään myös edustaja hoitamaan heidän asioitaan. (Separated Children in Europe Programme, 2009; Helander & Mikkonen, 2002. 36-37.)

Maahanmuuttovirasto tekee tutkinnan jälkeen joko myönteisen tai kielteisen päätöksen. Myönteisen päätöksen saanut hakija saa yleensä joko pakolaisstatuksen tai oleskeluluvan toissijaisen tai humanitaarisen suojelun perusteella. Tämän jälkeen hänelle etsitään kuntapaikka ja kotouttaminen aloitetaan. Yksin tulleet alaikäiset siirretään oleskeluluvan saatuaan heille tarkoitettuihin perheryhmäkoteihin. Päätöstä tehdessä ilman huoltajaa tulleen turvapaikasta on huomioitava lapsen ikä sekä se, että lapsen voi olla vaikeaa muistaa ja kertoa menneisyydestään ja perheestään. Päätöksen on oltava linjassa lapsen etua ajatellen. (Pakolaisneuvonta, 2010; Separated Children in Europe Programme.)

Alaikäisiä koskevissa päätöksissä on aina toimittava lapsen edun mukaisesti. Ilman huoltajaa tulleiden turvapaikkahakemukset käsitellään aina kiireellisinä. Turvapaikkakuulustelussa lapsella on tukenaan edustaja sekä tulkki, koska kuulustelu on käytävä lapsen omalla kielellä. (Separated Children in Europe Programme, 2009; Mustonen & Alanko, 2011. 17-18.) Turvapaikkaprosessi kestää yleensä lapsilla puolesta vuodesta vuoteen (Pakolaisneuvonta, 2014). Souranderin (2007) haastatteleminen ilman huoltajaa tulleiden turvapaikkaprosessit kestivät kuitenkin keskimäärin noin vuoden mutta pahimmillaan jopa useita vuosia (Sourander, 2007. 482.)

Globaalisti verrattuna Suomessa ilman huoltajaa tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden asiat on hoidettu hyvin eikä heitä useimmiten käännytetä maasta. Vastaanotto on hyvin viranomaisten organisoimaa ja lapsille on omat erityisjärjestelynsä ja oikeutensa. Ilman huoltajaa tulleilla turvapaikanhakijoilla on useita viranomaistahoja huolehtimassa heidän arjestaan. Lisäksi Suomessa kaikki lapset saavat käydä koulua. (Helander & Mikkonen, 2002. 36, 38.) Mustonen (2011) nostaa esille, kuinka ilman huoltajaa tulleista alaikäisistä keskusteltaessa puhutaan usein hakijoiden lisääntyneistä määristä ja saamistaan

etuuksista, eikä niinkään heidän hyvinvoinnistaan tai lapsen edun toteutumisesta (Mustonen, 2011. 7).

2.3.1 Edustaja lapsen edunvalvojana

Jokaiselle ilman huoltajaa tai muuta laillista edustajaa tullee alleikäiselle määrätään viivytyksettä edustaja, joka valvoo lapsen edun toteutumista. Edustaja käyttää huoltajan puhevaltaa ja katsoo lasta kohdeltavan Suomessa oikeudenmukaisesti. Edustajan tehtävä on huolehtia, että lapsi tulee kuulluksi sekä olla lapsen apuna viranomaisasioissa kuten turvapaikkapuhuttelussa. (Pakolaisneuvonta, a2014; Järvinen, Snellman & Helenius, 2014. 1.) Lapsen vastaanottaneen alleikäisyksikön johtajalla on oikeus käyttää huoltajalle kuuluvaa puhevaltaa siihen asti kunnes lapselle on nimetty virallinen edustaja. (Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta, 746/2011. § 41)

Lain (493/1999) mukaan lapsen virallisena edustajana voi toimia kuka tahansa tehtävään sopiva, täysivaltainen henkilö joka kykenee hoitamaan tehtävänsä moitteettomasti ja lapsen edun mukaisesti. Edustajan tehtävä päättyy kun edustettava tulee täysi-ikäiseksi, muuttaa pysyvästi pois Suomesta tai hänelle määrätään muu huoltaja tai virallinen edustaja esimerkiksi perheenyhdistämisen kautta. Edustajan tehtäviin kuuluu yhteistyö niin lapsen kuin lapsen sukulaistenkin kanssa. (Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 493/1999, § 26, § 27; Helander & Mikkonen, 2002. 37.)

Edustajan on tärkeä luoda luottamuksellinen suhde edustettavaansa, onhan edustaja hänen puolestapuhujansa ja edunvalvojansa, vaikei vastaakaan lapsen päivittäisestä hoidosta. Suhteen luomista vaikeuttaa kuitenkin se, että monet turvapaikanhakijalapsset ovat kovien koettelemuksiensa jälkeen menettäneet luottamuksensa aikuisiin ja viranomaisiin. (Sourander, 2007. 481; Rauma, 2011. 112.)

2.3.2 Iän selvitys

Ilman huoltajaa maahan saapuvilla alaikäisillä on vain harvoin henkilöllisyyspapereita, joilla he voisivat todistaa henkilöllisyytensä. Matkustusasiakirjojen ja henkilöllisyystodistuksen saaminen voi lähtömaassa olla vaarallista tai mahdotonta. Kaikissa maissa lapsia ei edes rekisteröidä heidän synnyttyään, joten kaikki turvapaikanhakijat eivät tiedä tarkkaa ikäänsä. (Mustonen & Alanko, 2011. 12.)

Iän selvittämistä voi hankaloittaa paperittomuuden lisäksi se, että lapsien on vaikea muistaa ja puhua menneisyydestään ja perheestään (Separated Children in Europe Programme, 2009). Epäselvissä tapauksissa viranomaisten on mahdollisuus selvittää turvapaikanhakijan ikä oikeuslääketieteellisellä tutkimuksella. Tutkimusta iän selvittämiseksi ei saa tehdä ilman lapsen sekä edustajan suostumusta. Lapsen kieltäytyessä tutkimuksesta ilman pätevää syytä, katsotaan hänet täysi-ikäiseksi. (Ulkomaalaislaki 301/2004 § 6a.)

Tutkimuksella on erittäin vaikeaa määrittää hakijan tarkkaa ikää etenkin teini-iässä. Vaihteluväli on suuri mutta turvapaikkaprosessin kannalta merkittävä. Epäselvissä tapauksissa asia tulisikin ratkaista hakijan edun mukaisesti mutta usein hakija katsotaan täysi-ikäiseksi, jos testit siihen viittaavat. On todennäköisempää, että lapsi tulee kohdelluksi aikuisena kuin, että aikuinen katsottaisiin lapseksi. (Hytinantti, 2009. 54; Pakolaisneuvonta, 2014.)

2.3.3 Vanhempien jäljittäminen ja perheenyhdistäminen

Ilman huoltajaa maahan tulleen perhe tulee yrittää jäljittää, jos lapsi itse niin haluaa. Ennen perheen jäljittämistä on varmistettava, ettei lapsen tai hänen perheensä turvallisuus missään olosuhteessa vaarannu jäljittämisen vuoksi. Jäljittäminen on kuitenkin erittäin vaikeaa ja paljon resursseja vievää. Lisäksi se pitkittää turvapaikkapäätöksen tekoa, mikä lisää lapsen odottamisen tuskaa. Perheen jäljittämiseen ei siis ryhdytä automaattisesti jokaisen lapsen kohdalla. (Separated Children in Europe Programme, 2009; Pakolaisneuvonta, 2014.)

Alaikäisellä turvapaikanhakijalla on oleskeluluvan saatuaan mahdollisuus hakea perheen-yhdistämistä eli oleskelulupaa omille vanhemmilleen ja alaikäisille sisaruksilleen. Perheen-yhdistämishjelmalla pyritään takaamaan ydinperheen mahdollisuus asua yhdessä Euroopan ihmisoikeussopimuksen sekä Lapsen oikeuksien julistuksen nojalla. (Räty, 2002. 177; Pakolaisneuvonta, 2011.)

Perheen-yhdistämisprosessi kestää keskimäärin kaksi vuotta ja lopullinen toteutuminen tapahtuu noin vuoden kuluttua myönteisestä päätöksestä (Räty, 2002. 177). Jos alaikäisenä saapunut ehtii täyttää 18 vuotta ennen oleskeluluvan saamista, ei hänellä ole enää oikeutta perheen-yhdistämiseen ellei hakemuksen käsittely ole merkittävästi viivästynyt hakijasta riippumattomista syistä. (Pakolaisneuvonta, 2011).

Perheen-yhdistämisprosessi on erittäin raskas. Prosessiin liittyy epä tietoisuus sen toteutu-misesta, oman perheen oloista ja syyllisyys omista hyvistä oloistaan Suomessa. Odotus-vaihe kasvattaa ikävää ja aiheuttaa erilaisia oireita hakijoille. (Socca, 2011. 11-12.) Toi-saalta erillään vietetty aika voi myös kasvattaa kuilua lapsen ja perheen väliin. Pitkään Suomessa asunut lapsi saattaa olla jo hyvin suomalaistunut, pahimmassa tapauksessa unohtanut jo äidinkiensä, kun taas perhe elää vielä omassa kulttuurissaan. (Pakolais-neuvonta, 2011.)

3 LAPSEN ETU

3.1 Lapsen etu ensin

Ilman huoltajaa tullut alaikäinen saa tarvitsemansa palvelut yksiköltä, johon hänet on rekisteröity. Vastuu lapsen huolehtimisesta on jakautunut usealle eri toimijalle ja työntekijälle. Lapsen kasvatuksesta ja hoidosta vastaavat yksikön ohjaajat yhdessä lapsen sosiaalityöntekijän kanssa. Lapsen puhevaltaa käyttää edustaja ja terveydenhuollosta vastaa terveydenhoitaja. Kaikkien toimijoiden toiminnan perustana on kuitenkin lapsen etu. (Järvinen ym. 2014. 4.) Lapsen etu on laajasti tunnettu ja tunnustettu periaate, joka on vahvasti esillä niin YK:n lapsen oikeuksien julistuksessa kuin Suomen lainsäädännössäkin. Sitä voidaan pitää lastensuojelun lähtökohtana. Lapsen etu -käsitettä ei kuitenkaan ole määritelty missään. Lapsen edun määrittelemine ja soveltamine käytännön tasolla onkin usein haastavaa. (Mustonen, 2011. 8; Mustonen, 2009. 64.)

Ulkomaalaislakia koskevan hallintovaliokunnan mietinnön (HaVM 4/2004) mukaan lastakoskevia päätöksiä tehdessä on selvitettävä, mikä on juuri kyseisen lapsen edun mukaista juuri kyseisessä tilanteessa. Lapsen etu on aina yksilöllinen ja sidottu lapsen kulloiseenkin elämäntilanteeseen. Lapsen etua on tarkasteltava kokonaisuutena, mahdollisuuksien mukaan myös lapsen omat toiveet, mielipiteet ja yksilölliset tarpeet huomioiden. (Mustonen, 2009. 64-65.)

Lastensuojelulain mukaisesti lapsen etua tulee arvioida sen mukaan, kuinka ratkaisu turvaa lapselle tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin, läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet, mahdollisuuden saada ymmärrystä ja hellyyttä sekä iän ja kehitystason mukaisen valvonnan ja huolenpidon. Lisäksi on turvattava lapsen taipumukset ja toivomukset koulutuksen suhteen, ruumiillinen ja henkinen koskemattomuus, itsenäistyminen ja kasvamisen vastuullisuus sekä kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioiminen ja mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa omiin asioihinsa. (Taskinen, 2011. 49.)

3.2 Lapsen etu turvapaikanhakuprosessissa

Ilman huoltajaa tulleen lapsen asioissa tulee aina toimia lapsen edunmukaisesti ja lapsen omaa mielipidettä mahdollisuuksien mukaan kuunnellen (Separated Children in Europe Programme, 2009.) Mustonen ja Alanko (2011) listaavat lapsen etuun vaikuttavia tekijöitä turvapaikanhakijoiden kohdalla olevan turvallisuus, perhe ja läheiset ihmissuhteet, hyvinvointi sekä kehitys ja identiteetti-tarpeet. Lapsen edun kannalta on välttämätöntä, että lapsi saa osallistua itseään koskevaan päätöksen tekoon. (Mustonen & Alanko, 2011. 20-21, 24).

Rädyn (2002) mukaan on ensisijaisen tärkeää ja lapsen edun mukaista taata turvallinen ja mahdollisimman vähän muutoksia sisältävä kasvuympäristö. Lapsi tarvitsee turvallisuutta tunteakseen pysyviä ihmissuhteita niin viranomaisilta kuin sukulais- ja vertaisverkostoistaan. Oman äidinkielen ylläpitämistä tulisi puolestaan tukea tukemalla lasta ylläpitämään suhteita oman etnisen ryhmänsä jäseniin. (Räty 2002,178.)

Lapsen edun toteutumista on vaikea nähdä, jos lapsi saa kielteisen turvapaikkapäätöksen. Usein taustalla on kuitenkin ns. Dublin-menettely, jonka mukaan lapsi palautetaan maahan, jossa hänet on ensimmäisenä kirjattu turvapaikanhakijaksi. Vähemmistövaltuutetun mukaan ilman huoltajaa tulleita alaikäisiä ei pitäisi palauttaa Dublin-sopimuksen mukaisesti, sillä palautus Etelä-Eurooppaan verrattuna lapsen tilanteeseen Suomessa ei toteuta lapsen etua. (Mikkonen, 2011. 84-85.)

Lapsen edun arvioimiseen turvapaikkaprosessissa vaikuttavat monet haasteellisetkin tekijät. Lapsen etu lähtee lapsen kuulemisesta. Traumatisoituneen lapsen on kuitenkin vaikea kertoa kokemuksistaan selkeästi ja johdonmukaisesti. Menneisyydestä puhuminen ja sen muistaminen voi olla haastavaa. Lapsen haastattelemisen turvapaikkaprosessin aikana vaatii haastattelijoilta kykyä havainnoida ja ymmärtää lapsen viestintää ja reaktioita tiedon luotettavuuden varmistamiseksi. (Mustonen & Alanko, 2011. 21.)

3.3 Perheen merkitys osana lapsen elämää

Sotatilanteessa lapsia tutkineet ovat todenneet, että ero perheestä on lapselle jopa traumaattisempaa kuin pommitusten ja väkivallan näkeminen ja kokeminen. Pakolaislapsi

menettää helposti lapsuutensa pakomatkalta joutuessaan. Paenneilla lapsilla on monia menetykseen liittyviä kokemuksia niin asuinpaikkaan kuin läheisiin ihmisiin kohdistuen. Lapsella tuskallisista kokemuksista selviytymisessä korostuu erityisesti perheen merkitys. Tämä perheen turva puuttuu kuitenkin ilman huoltajaa tulleilta alaikäisiltä. (Heller & Mikkonen, 2002. 103.)

Laissa määriteltyä perheenjäsenten piiriä käytetään esimerkiksi perheenyhdistämispöcessissa, eikä se välttämättä vastaa sitä, millaiseksi ihmiset itse perheensä mieltävät. Suomalainen perhekäsitys on suppeampi kuin monissa maissa, joista turvapaikanhakijat tulevat. (Maahanmuuttovirasto.) Esimerkiksi Somaliassa perhe on pieni yhteisö, johon kuuluvat läheiset ihmiset aina vanhemmista serkkuihin. Yhteisö merkitsee elinikäistä emotionaalista tukiverkostoa, jolle on tyypillistä keskinäinen riippuvuus ja auttaminen. Perhe on usein edelleen tärkeä voimavara myös Suomessa asuville perheenjäsenille ja vastavuoroinen velvollisuus auttaa kotimaassa asuvia perheenjäseniä on edelleen olemassa. (Tiilikainen, 2005. 17.)

Laakso (2009) muistuttaa, ettei kaikilla perhe koostu verisiteestä tai solmitusta liitosta. Perheeseen voidaan kokea kuuluvaksi itselle läheisiä henkilöitä joiden kanssa on eletty yhteistä arkea, saatu huolenpitoa tai juteltu kuulumisia. (Laakso, 2009. 223.) Suomen kansalaisten sekä muiden kuin EU-kansalaisten perheenjäsenten piiriin kuuluvat lain mukaan aviopuoliso, tietyin edellytyksin avopuoliso, rekisteröity parisuhdekumppani, alle 18-vuotiaan huoltajat sekä alle 18-vuotiaat naimattomat lapset. Ilman huoltajaa tuleen lapsen kohdalla perhettä ovat virallisesti siis hänen huoltajansa sekä alaikäiset sisarusensa. (Kotouttaminen.fi.)

Taskisen (2011) mukaan lastensuojelun keskeisenä lähtökohtana on vanhempien vastuu lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. Vanhemmuutta pyritään vahvistamaan monin tavoin. Ilman huoltajaa maahan tulleiden kohdalla tämä tarkoittaa lähinnä perheenyhdistämistä. Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan perheenyhdistämishakemukset on käsiteltävä myönteisesti, humanisti ja kiireellisesti. (Taskinen, 2011. 47.) Lastensuojelulaki (417/2007 §54) edellyttää kuitenkin lapsen ja vanhemman välisen yhteydenpidon tukemista ja edistämistä.

Taskinen (2011) määrittelee vanhemmat perheen perussoluksi, joihin ilman huoltajaa tulleella lapsella säilyy psykologinen side mutta käytännön tasolla fyysinen yhteys katkeaa.

Yksin tulleen lapsen suurin ongelma onkin häneltä puuttuva suhde vanhempiinsa. On tutkittu, että lapsilla, jotka pääsevät nopeasti uudelleen yhteyteen vanhempiensa kanssa, esiintyy vähemmän psyykkisiä oireita ja ovat mukautumiskykyisempiä kuin lapset, jotka joutuvat selviämään yksin turvapaikkaprosessistaan. Etenkin alle kouluikäisille vanhemman luoma turvallisuus on keskeisempää kuin ulkoiset uhkatekijät kuten sotatilanne. (Taskinen, 2011. 44; Sourander, 2007. 480-481.)

Uusi lastensuojelulaki tunnistaa sisarusten keskinäisen tuen merkityksen ongelmatilanteissa. Kuitenkin kotimaasta lähdettäessä myös yhteys sisaruksiin katkeaa, sillä harvat matkustavat yhdessä sisarustensa kanssa. Lapsi joutuu erilleen perheestään, vaikka perheellä on keskeinen rooli lapsen emotionaalisenä suojana. (Taskinen, 2011. 44; Sourander, 2007. 480.)

Laakson (2009) havainnoinnin mukaan suomalaisten lasten asuttamisessa lastensuojelulaitoksissa korostetaan vanhempien kanssa tehtävää työtä. Lapsia sekä vanhempia usein kannustetaan yhteydenpitoon sekä edes jonkinlaisen suhteen ylläpitämiseen tai uudelleen luomiseen sen katkettua. Kadoksissa olevia vanhempia etsitään ja houkutellaan vanhemmuuteen. (Laakso, 2009. 222.)

Vaikka suomalaisten lasten lähettäminen Ruotsiin toisen maailman sodan aikaan ei ole suoraan verrattavissa nykyiseen pakolaistilanteeseen, on siinä nähtävissä samat lapsille aiheutuneet traumat (Söderling, 2009. 69; Saraneva, 2002. 59). Suuri osa sotalapsista ei asettunut aikuisena Suomeen asumaan. Osa tutkijoista pitää tätä merkinä rohkeudesta ja kansainvälisyyden kehittymisenä. Saraneva (2002) puolestaan näkee taustalla kuitenkin lapsien kokeman pahan hylkäystrauman ja juurettomuuden. (Saraneva, 2002. 59.)

Ruotsiin sotaa pakoon lähetettyjen suomalaislapsien yhteydenpitoa kotimaahan ei välttämättä tuettu tai se ei ollut mahdollista. Lapsi oppi uuden kielen ja unohti suomen ja yhteydenpito heikkeni entisestään, eikä lapsi kyennyt välttämättä ymmärtämään sen merkitystä. Biologiset vanhemmat ja sisarukset olivat pahimmassa tapauksessa jääneet vieraisiksi tai kokonaan unohtuneet. Ruotsalaisten lääkärien mukaan lasten Suomeen palauttaminen olisi aiheuttanut lapsille jälleen vakavan trauman. (Knuutila & Levola, 2000. 26-30.)

3.4 Lasten tukeminen

Ilman huoltajaa tulleiden alaikäisten sosiaaliset verkostot ovat yleensä poikkeukselliset, koska he ovat menettäneet kaikkein läheisimmät osat verkostostaan turvaan lähdettyään. Maahan saapuneiden lapsien on usein vaikeaa hakea ja ottaa ammattiapua vastaan. Siksi onkin erityisen tärkeää, että nuoren elämässä on heitä tukevia aikuisia, joiden kanssa keskustella. Vaikka lastensuojelulaitoksen ohjaaja ei voi korvata lapsen vanhempia, saavat lapset ohjaajilta niin konkreettista kuin tunnepitoistakin tukea. (Helander & Mikkonen, 2002. 76-79.)

Ohjaajan on osattava tukea lasta oikealla tavalla, sillä monille ryhmä- ja perhekodin ohjaajat sekä sosiaalityöntekijät ovat ainoita läheisiä aikuisia. Osa lapsista kokee ohjaajan roolin olevan kuin äiti kotona. (Söderling, 2009, 68.) On ymmärrettävä eron vanhemmista aiheuttavan lapselle aina pahan trauman (Saraneva, 2002, 59.) Yksin maassa olevan lapsen ja hänen vanhempiensa suhde on erityisen herkkä. Lapsen paosta johtuen vanhemmat ovat saattaneet menettää auktoriteettinsa tai tuntevat suurta syyllisyyttä lapsensa tilanteesta. Lapset puolestaan joutuvat vaikeisiin ristiriitatilanteisiin eri kulttuurien arvomaailmojen välissä. Vanhempien odotukset lapseen uudessa maassa saattavat myös olla kohuttomat. (Sourander, 2007, 480.)

Osa nuorista on joutunut ottamaan vastuuta ja huolehtimaan itselle liian suurista asioista kuten pakomatkasta, nuoremmista sisaruksista ja yhteydenpidosta perheeseen. Heiltä on odotettu selviämistä, mutta tästä huolimatta he tarvitsevat muiden ihmisten tukea. Nuorille merkittäviä tukijoita ovat esimerkiksi omaohjaaja ja edustaja. Tuen olemassaolon lisäksi tuki on osattava ottaa vastaan, sillä usein nuoret kokevat ettei perheestä pitkään erossa olemiseen ja raskaaseen turvapaikkaprosessiin auta mikään. (Helander & Mikkonen, 2002. 96-97.)

4 MÄNTTÄ-VILPPULAN RYHMÄ- JA PERHERYHMÄKOTI

Suomessa ilman huoltajaa maahan tulevilla lapsilla on käytännössä kaksi vaihtoehtoa majoittautua: suomalaiseen alaikäisyksikköön, ryhmäkotiin, tai omaan sukulaisperheeseensä. Suurin osa lapsista sijoitetaan ryhmäkoteihin, joiden henkilökunta ja palvelut vastaavat suomalaisia lastensuojelulaitoksia. Sijoituksia suomalaisiin koteihin ei ole tehty, sillä sen ei nähdä tukevan lapsen omaa kulttuuritaustaa toisin kuin kulttuurisensitiivisempi laitossijoitus. Lapset asuvat ryhmäkodissa siihen saakka, että he saavat oleskeluluvan. Oleskeluluvan saatuaan he muuttavat perheryhmäkotiin, jossa he asuvat kunnes saavat perheensä Suomeen tai täysi-ikäistyvät. (Maahanmuuttovirasto, c2015; Helander & Mikkonen, 2002. 39-40.)

Turvapaikkapäätöksen ja perheenyhdistämisen odottelu saattaa kestää vuosia. Siksi on merkityksellistä, mihin lapsi sijoitetaan asumaan. (Helander & Mikkonen, 2002.) Asuinpaikka tulee valita lapsen etua ajatellen. Joskus perheeseen sijoittamista parempi vaihtoehto on ryhmäkoti, jossa lapsi saa asua yhdessä muiden lasten kanssa. Usein perheeseen sijoittaminen ei ole edes mahdollista. Ilman huoltajaa maahan tulleita lapsia ei saa sijoittaa aikuisille tarkoitettuihin vastaanottokeskuksiin vaan heille on omat alaikäisyksikkönsä. (Separated Children in Europe Programme, 2009.)

Mikkonen (2011) nostaa esille, että vaikka pysyvyyden merkitys tiedotetaan, voi pieni lapsi joutua muuttamaan kauaskin jo tutuksi tulleesta ryhmäkodista ja sen henkilökunnasta ja asuinkavereista saatuaan oleskeluluvan (Mikkonen, 2011. 85-86). Mänttä-Vilppulan ryhmä- ja perheryhmäkoti on siitä harvinainen yksikkö Suomessa, että saman talon sisällä toimii molemmat sekä turvapaikkapäätöstä odottavien yksikkö että jo oleskeluluvan saaneiden yksikkö. Lapsen ei siis tarvitse vaihtaa asuinpaikkaansa oleskeluluvan saatuaan. (Ritonen, 2015.)

Mänttä-Vilppulan ryhmä- ja perheryhmäkoti on 20 paikkainen alaikäisyksikkö. Henkilökuntaa yksikössä on yrittäjät mukaan lukien 15 henkeä. Yksikkö on alun perin profiloitunut pieniin lapsiin, jonka vuoksi turhat muutokset lapsen elämässä on pyritty minimoimaan. Lapsi saa rauhassa kiinnittyä yhteen paikkaan sekä samoihin ihmisiin, eikä hänen arkensa muutu oleskeluluvan saamisen jälkeen. Tällä hetkellä (huhtikuu 2015) yksikössä on kirjoilla kuitenkin suurelta osin yläkouluikäisiä lapsia. Turvapaikanhakijatilanne elää

jatkuvasti ja yksikkö muovautuu vastaamaan tarvetta parhaalla mahdollisella tavalla. (Ritonen, 2015.)

Ritosen (2015) mukaan yksikkö toimii pitkälti lastensuojelulain mukaan, erona rajoittamistoimenpiteet ja muut lapsen oikeuksia rajaavat oikeudet. Toimintaa ohjaavat ulkomaalaislaki sekä laki kotouttamisesta. (Ritonen, 2015.) Yksikkö noudattaa yhteisöllisen kasvatuksen sekä tasavertaisuuden periaatetta. Suvaitsevaisuutta, ymmärrystä ja kärsivällisyyttä erilaisia lapsia ja tilanteita kohtaan pyritään kasvattamaan yhdessä sovittuja normeja valvomalla ja muokkaamalla jatkuvasti yhdessä lasten kanssa lapsen ikätason ja kehityksen edellyttämässä rajoissa. (Siivet lapselle.)

5 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyöni tavoitteena on muistuttaa ilman huoltajaa maahan tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden hyvinvoinnista sekä kohtelusta ensisijaisesti lapsina eikä vain turvapaikanhakijoina. YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista (1989) yhdeksännen artiklan mukaan vanhemmistaan erossa asuvan lapsen henkilökohtaista suhdetta ja yhteyttä vanhempiin on kunnioitettava, ellei se ole lapsen edun vastaista. Tarkoitukseni on selvittää, kuinka Mänttä-Vilppulan ryhmä- ja perheryhmäkoti organisaationa sekä ohjaajat toiminnallaan tukevat lapsen yhteydenpitoa perheeseensä. Mahdollinen perheenyhdistämisprosessi voi kestää vuosia, joten on aiheellista keskittyä aikaan, jonka perhe viettää erillään.

Tutkimuskysymyksieni avulla selvitän organisaation luomat mahdollisuuden lapsen ja perheen väliseen yhteydenpitoon sekä henkilöstön keinot tämän tukemiseen. Kartoittaakseni yksikön sekä sen työntekijöiden tuen mahdollisuudet, yhteydenpitoa tukevat ja heikentävät tekijät keräsin aineistoa opinnäytetyöhöni ryhmä- ja perheryhmäkodin johtajalta, ohjaajilta sekä talon ulkopuolisilta lasten edustajilta. Tutkimuskysymykseni ovat:

- Miten Mänttä-Vilppulan ryhmä- ja perheryhmäkoti mahdollistaa lapsen ja perheen välisen yhteydenpidon ja kuinka työntekijät tukevat yhteydenpitoa?
- Mitkä asiat tukevat ja mitkä heikentävät lapsen yhteydenpitoa perheeseensä?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisella tutkimusmenetelmällä tarkastellaan merkitysten maailmaa, joka on ihmisten välinen ja sosiaalinen. Tavoitteena on tavoittaa ihmisten omat kuvaukset koetusta todellisuudesta. Laadullinen tutkimus pohjautuu kuitenkin aina teoriaan. (Vilkkä, 2015. 120; Tuomi & Sarajärvi, 2009. 19.) Laadullisella aineistolla tarkoitetaan pelkistetyimmillään aineistoa, joka on tutkijasta riippuen tai riippumatta syntyynyttä tekstiä. Tutkijasta riippuvaisia aineistonkeruutapoja ovat esimerkiksi haastattelut ja kyselyt, riippumattomia puolestaan päiväkirjamerkinnot ja omaelämäkerrat. (Eskola & Suoranta, 1998, 15.)

Lasten yhteydenpidon tukemisen ja mahdollistamisen selvittämiseksi, koin tärkeäksi kuulla ohjaajia, kuinka he lapsen arjessa näkevät ja kokevat yhteydenpidon tuen riittävyyden ja kuinka he omalta osaltaan pystyvät tukemaan lapsen yhteyttä perheeseen. Arjessa he näkevät, kuinka asiat toimivat ja missä olisi mahdollisesti parannettavaa. Myös edustajilla on suuri rooli ilman huoltajaa tulleen lapsen elämässä, vaikka he eivät ole lapsen arjessa. Opinnäytetyöni kannalta oli siis oleellista kysyä, kuinka paljon he lapsen huoltajalle kuuluvaa puhevaltaa käyttävinä ovat yhteydessä lapsen perheeseen. Johtaja puolestaan tietää yksikön toteuttamista keinosta ja tarjoamista mahdollisuuksista parhaiten. Aineiston hankkimiseen käytin haastattelua johtajalle sekä kyselylomakkeita ohjaajille sekä edustajille.

Keräsin aineistoa niin Mänttä-Vilppulan ryhmä- ja perheryhmäkodin johtoportaalle edustajalta, ohjaajilta kuin yksikön lapsien edustajilta. Käytännönjärjestelyistä sekä ajankäytöllisistä syistä päädyin tekemään edustajille ja ohjaajille kyselylomakkeet taatakseni mahdollisimman monelle mahdollisuuden vastata. Kyselylomake on toimiva, sillä oletusarviolta, että kyselyyn vastaajat ovat luku- ja kirjoitustaidollisia sekä kykeneväisiä ilmaisemaan tarkoitustaan kirjallisesti (Tuomi & Sarajärvi, 2009. 73.) Laatimani kyselylomakkeet sisälsivät pelkkiä avoimia kysymyksiä. Avoimien kysymysten tarkoituksena on rajata mahdollisimman vähän vastaamista ja näin saada vastaajilta spontaaneja mieli-

piteitä (Vilkkä, 2015. 106). Kyselytutkimuksen heikkouksia ovat kuitenkin helposti nouseva kato, eli vastaamattomuus sekä mahdottomuus varmistua siitä, ovatko vastaajat suhtuneet vakavasti vastaamiseen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2014. 195.)

Johtajan haastattelussa päädyin käyttämään puolistrukturoitua haastattelua. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat ennalta määrätyt mutta valmiita vastausvaihtoehtoja ei ole vaan haastateltava saa vastata omin sanoin. (Eskola & Suoranta, 1998. 87). Haastattelun etu on ennen kaikkea joustavuus. Haastattelijalla on mahdollisuus oikaista väärinymmärryksiä, tarkentaa kysymystään, selventää sanamuotojaa sekä keskustella vastaajan kanssa. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 73.)

6.2 Tutkimuksen toteutus

Tein ideapaperin aihevalinnastani ja lähetin sen Mänttä-Vilppulan ryhmä- ja perheryhmäkodin johtajalle kysyen saisinko toteuttaa opinnäytetyöni aineistonkeruun heidän yksikössään. Valitsin yksikön, sillä se oli minulle ennestään tuttu ja sopi profiililtaan hyvin opinnäytetyöhöni. Ryhmä- ja perheryhmäkodissa ohjaajat ovat samat lapsen maahan saapumisesta täysi-ikäisyyteen tai perheenyhdistämiseen saakka.

Yksikön ainutlaatuisuuden vuoksi yksiköön tehdään paljon opinnäytetöitä. Lapsia ei kuitenkaan haluta rasittaa liian monella tutkimuksella, joten heidän rajaaminen tutkimuksen ulkopuolelle oli välttämätöntäkin opinnäytetyön kannalta. Työryhmän kanssa keskusteltuaan yksikkö otti mielellään henkilökuntaa koskevan opinnäytetyön vastaan. Tutkimussuunnitelman valmistuttua, lähetin sen Mänttä-Vilppulan ryhmä- ja perheryhmäkodin johtajalle. Tutkimussuunnitelman perusteella hain tutkimusluvan opinnäytetyölleni. Sovimme samalla toteuttamieni kyselyiden ja haastatteluiden alustavasta aikataulusta.

Ohjaajille tein lyhyet ja selkeät avoimia kysymyksiä sisältävät kyselylomakkeet. Informoin johtajan kautta kyselyn tarkoitusta sekä toteutusaikaa. Vein kyselylomakkeet yksikköön kaikille talon viidelletoista ohjaajalle jaettavaksi. Kyselylomakkeiden liitteenä oli saatekirje (liite 1), jossa kerroin opinnäytetyöstäni ja teettämästä kyselystäni tarkemmin. Kyselyyn vastaamisaikaa oli reilusti toista viikkoa. Kyselylomakkeiden palautus sujui suljetuissa kuorissa johtajan lokeroon. Ohjaajia yksikössä on viisitoista, joista kuusi vastasi teettämäni kyselyyn.

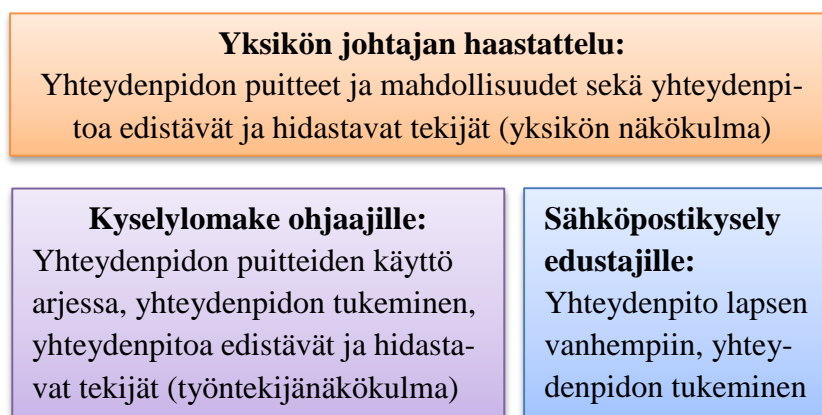
Lasten edustajat eivät ole talon sisäistä henkilökuntaa. Heidän rekrytoiminen opinnäytetyöhöni tapahtuikin yksikön johtajan kautta. Johtaja oli yhteydessä edustajiin ja välitti minulle opinnäytetyöhöni vapaaehtoisesti osallistuvien edustajien sähköpostiosoitteet. Edustajille lähetin kyselylomakkeet sähköisesti. Myös vastaaminen tapahtui sähköpostin välityksellä. Edustajista kaksi vastasi teettämäni kyselyyn. Edustajilla on ollut ja on tällä hetkellä useampia edustettavia lapsia yksikössä.

Kyselyt toteutettuani sovimme haastatteluajan haastateltavan aikataulun mukaisesti. Haastattelu tapahtui keskellä työpäivää, joten haastateltava sai luonnollisesti valita tilan oman mukavuutensa sekä mahdollisuuksiensa päästä paikalle mukaan. Toteutin haastattelun yrityksen tiloissa yksikön ulkopuolella, jossa saimme rauhan keskustella kahden. Haastattelutilaksi tuleekin valita haastateltavalle mieluinen ja hänen halutessaan neutraali tila, jossa on helppo puhua ja tuntee olonsa turvalliseksi. Myös häiriötekijöiden minimoiminen on tärkeää haastattelun avoimuuden ja tunnelman kannalta. (Eskola & Suoranta, 2009. 91-92.)

Haastattelussa edettiin ennalta sovittujen teemojen ja niihin liittyvien kysymyksien varassa. Lähetin alustavat kysymykseni haastateltavalle etukäteen. Haastattelukysymyksien lähettäminen haastateltavalle hyvissä ajoin ennen haastattelua tutustuttavaksi edesauttaa aiheesta mahdollisimman paljon tietoa saamista (Tuomi & Sarajärvi, 2009. 73). Haastattelulla selvitin, millaisia toimia yksiköllä on yhteydenpidon mahdollistamiseksi ja tukemiseksi. Kysyin myös yksikön toimintaa ohjaavien lakien näkemystä yhteydenpidosta sekä sen näkymistä lasten asiakassuunnitelmissa.

Äänitin johtajalle toteuttamani haastattelun nauhurille, josta litteroin sen myöhemmin tekstiksi. Haastattelutilanteessa muistiinpanoihin keskittyminen olisi mielestäni häirinnyt aitoa vuorovaikutusta sekä mahdollistanut jonkin keskeisen asian jäämisen epähuomiosta muistiinpanojen ulkopuolelle. Haastattelun nauhoittaminen ei jätä vastauksien yksityiskohtia muistin varaan. Itse haastattelu kesti noin 20 minuuttia, jonka jälkeen keskustelimme vielä vapaamuotoisesti aiheestani sekä ilmiöstä yleisesti.

Opinnäytetyötäni varten keräämäni aineisto koostui Mänttä-Vilppulan ryhmä- ja perheryhmäkodin johtajan haastattelusta, kuuden ohjaajan vastauksista kyselylomakkeisiin sekä kahden edustajan sähköisen kyselyn vastauksista. Seuraava kuvio selkeyttää opinnäytetyöni aineiston hankintamenetelmiä.

KUVIO 1. Opinnäytetyön aineiston hankinta

6.3 Aineiston käsittely ja analyysi

Kerättyäni aineiston aloitin johtajan haastattelun litteroinnilla eli puhtaaksi kirjoittamisella. Litteroitua tekstiä on helpompi käsitellä ja analysoida aineistolähtöisesti. Aineistolähtöisessä analyysissä analyysia ohjaavat yksiköt eivät ole valmiiksi asetettuja vaan valikoituvat aineistosta tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti (Tuomi & Sarajärvi, 2009. 95). Taulukoin litteroimani aineiston kahteen siitä nousseeseen teemaan. Toinen osa koski yksikön taustoja, toimintaa ja tämän hetkistä tilannetta. Toinen teema oli yksikön tarjoamat mahdollisuudet ja näkemykset yhteydenpidosta. Tämän teeman jaottelin vielä tarkempiin alakäsitteisiin kuten yksikköä ohjaaviin lakeihin, yksikön omat mahdollisuudet ja konkreettiset avut yhteydenpitoa koskien sekä yksikön asenteet yhteydenpitoon.

Myös ohjaajille teettämäni kyselylomakkeet vaativat käsittelyä ja analysointia. Luin kyselyihin saamani vastaukset useaan kertaan ja etsin niistä esiin nousevat teemat. Jaottelin vastaukset taulukkoon teemojen mukaan niin, että hahmottelin taulukoihin ohjaajien sekä organisaation vaikutuksenalaiset teemat. Yhteydenpitoa koskevat teemat taulukossa olivat: mahdollisuudet, edistävät tekijät, hidastavat tekijät, tukeminen sekä kehitettävää- osio. Aineiston käsittelyssä aloitin siitä, mitä organisaatio tarjoaa yhteydenpidon mahdollistamiseksi ja miten ohjaaja voi vaikuttaa siihen. Jatkoin samanlaista jaottelua yhteydenpitoa edistävistä ja haittaavista tekijöistä sekä kehityskohtien kanssa. Kokosin aineistosta teoreettisen kokonaisuuden kuten ongelmana oleva lasten ikävä ja parannusehdotuksena ikävän helpotus.

Edustajien kyselyt toimivat lisäarvona varsinaiselle yksikön sisäiselle toimintatapojen selvitykselle ja niiden käsittely tapahtuu ohjaajien vastausten tapaan taulukkoon omaan sarakkeeseensa. Edustajien aineistosta esiin nousi heidän yhteydenpitonsa ja kommunikointi lapsen vanhempien kanssa sekä lapsen yhteydenpidon tukeminen.

6.4 Eettisyys ja luotettavuus

Hyvä tutkimus on eettisesti kestävä, sillä se on osa tutkimuksen luotettavuutta. Eettistä sitoutuneisuutta edustavat esimerkiksi laadukas tutkimussuunnitelma, hyvin valittu tutkimusasetelma sekä hyvä raportointi. Tutkimusaiheen valinta on aina myös eettinen valinta. On tärkeää selkeyttää kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan ja miksi tutkimukseen ryhdytään. (Tuomi & Sarajärvi, 2009. 127, 129.) Tutkimuksen eettisiä ongelmakohtia voivat olla tutkimusluvan hakeminen, tutkimusaineiston keruuprosessi, tutkimuskohteen hyväksikäyttö, osallistumiseen liittyvät ongelmat sekä tutkimuksen raportointi ja anonymiteetti (Eskola & Suoranta, 1998. 52-53).

Ihmisoikeudet muodostavat pohjan ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen eettisyydelle. Tutkimuksesta tulee informoida osallisia riittävästi ja selkeästi tutkimuksen tavoitteista ja mahdollisista riskeistä. Tutkimukseen osallistumisen on oltava vapaaehtoista, luottamuksellista ja anonyymia. Eettisten lähtökohtien ja raportoinnin lisäksi myös tutkimuksen luotettavuutta on tärkeä arvioida. Tutkijan on tiedostettava oman sukupuolen, iän, uskonnon ja poliittisen asenteen vaikutusmahdollisuudet siihen, mitä hän kuulee ja havainnoi. (Tuomi & Sarajärvi, 2009. 131, 135-136.)

Aiheen rajattuani kirjoitin tutkimussuunnitelman, jonka perusteella hain tutkimuslupaa opinnäytetyölleni yhteistyötaholtani. Yhteydenotoissani yhteistyötahooni nostin esille ja pohdin tulevia eettisiä haasteita. Aiheena ilman huoltajaa tulleiden alaikäisten yhteydenpidon tukemisen kartoittaminen ei ole aseenteellinen tai loukkaava. En pyri asettelullani korostamaan perhelähtöisiä arvoja vaan objektiiviseen yhteydenpidon tukemisen keinojen kartoittamiseen. Tutkimusta tehdessäni olen tiedostanut oman roolini tutkimuksen toteutuksen ja raportoinnin luotettavuuden kannalta.

Kanasen (2014) mukaan laadullisessa tutkimuksessa luotettavuus on tutkijan arvioinnin ja näytön varassa. On siis lähes mahdotonta saavuttaa objektiivinen luotettavuus. Luotettavuutta ja laatua voidaan mitata kuitenkin reliabiliteetin ja validiteetin kautta. Reliabiliteetilla tarkoitetaan tulosten pysyvyyttä eli uusintamittauksella saataisiin samat tulokset. Reliabiliteetti liittyy lähinnä tutkimuksen toteutukseen, käytettävään mittariin, mittaamiseen ja mittauksen tulokseen. Validiteetti puolestaan liittyy tutkimuksen suunniteluun, kohteeseen ja käytettyyn menetelmään, eli kuvastaa sitä, mitataanko oikeita asioita. (Kananen, 2014. 146-147.)

Opinnäytetyöni objektiivisesta otteesta olen huolehtinut tiedostamalla omat ajatukseni ja hypoteesini ja rajaamalla ne tutkimuksen ulkopuolelle. Tutkimus on raportoitu rehellisesti ja tulokset käsitelty ja analysoitu tarkasti. Reliabiliteetti ei tulosten pysyvyys uudestaan mitattaessa on siis kunnossa, ottaen huomioon vastaajien henkilökohtaisen vastausinnokkuuden ja tarkkuuden. Uudelleen samat kysymykset kysyttäessä osa vastaajista saattaisi jättää vastaamatta tai vastat laajemmin ja tarkemmin asiaa uudelleen pohdittuaan. Validiteetti, eli tutkinko opinnäytetyössäni oikeaa asiaa, on korkea. Olen aluksi määritellyt tutkimuskysymykseni ja kiinnostukseni ja työskennellyt niitä kohti. Valitsemani menetelmät tukevat asettamiini kysymyksiin vastauksen saamista. Opinnäytetyötäni koskevaan kyselyyn vastanneet vastasivat kysymyksiin tarkoituksen mukaisesti, eli menetelmä tuki tutkimuskysymyksiin vastauksen saamista.

Riittävä informointi on osa opinnäytetyön eettisyyttä. Yhteistyötahon informointi tapahtui pitkälti yhteyshenkilöni kautta. Kuitenkin kyselylomakkeiden yhteyteen liitin saatekirjeen (liite 1), josta selvisi opinnäytetyöni aihe, tarkoitus, osallistumisen vapaaehtoisuus ja aineiston käsittelyn luotettavuus ja nimettömyys. Kyselylomakkeen kysymykset pyrin muotoilemaan niin, etteivät ne ole asenteellisia, liian vaikeita tai monitulkintaisia vaan niihin vastaaminen on mahdollista jokaiselle vastaajalle. Opinnäytetyössäni sekä jo sen suunnittelu vaiheessa pyrin määrittelemään tutkittavan ilmiön tarpeeksi tarkasti ja vastaamaan tutkimuksellani niihin kysymyksiin, jotka olen asettanut.

Opinnäytetyön luotettavuuteen liittyy myös käytettyjen lähteiden laatu ja määrä ja eettisyyteen taas niiden valikointi. Lähteitä on käytettävä monipuolisesti ja niiden on oltava tasapainossa keskenään. (Tuomi & Sarajärvi, 2009. 142.) Etsin lähteitä laajasti niin verkosta kuin painettunakin. Lähdekirjallisuutta valitessani kiinnitin huomiota lähteen tuo-

reuteen sekä kirjoittajan asemaan. Lähteissäni on niin viranomaisten, kuin alan ammattilaisten, psykologien sekä tutkijoiden kirjoituksia. Lähteiden valinnassa olen kiinnittänyt erityistä huomiota niiden luotettavuuteen.

Johtajan haastattelun sekä kahden edustajan vastauksien lisäksi kuusi ohjaajaa viidestätoista vastasi kyselyyni. Kyseessä on pieni työyhteisö ja saamani vastaukset olivat yhdenmukaisia. Otos on tarpeeksi suuri ja luotettavana tämän suuruiseen tutkimukseen. Raportointivaiheen eettisyyttä on lisäksi opinnäytetyöni julkisuus ja rehellinen kuvaus koko prosessista. Pyrin opinnäytetyölläni eheään ja johdonmukaiseen kokonaisuuteen, joka vastaa asetettuihin kysymyksiin.

Tulosten kuvaamisessa anonymiteetti ja tarkkuus ovat pääroolissa. Keskeistä on tuoda keskeiset tulokset esiin, juuri sellaisena kuin ne ovat tutkimuksessa esille tulleet niitä valikoimatta tai korostamatta. Anonymiteetin suojaamiseksi opinnäytetyöni tuloksia kuvaavassa kappaleessa en erottele johtajan haastattelun aineistoa edustajilta ja ohjaajilta keräämästä aineistostani ellei se asiayhteyden kannalta ole oleellista.

7 TULOKSET

7.1 Yhteydenpito perheeseen

Mänttä-Vilppulan ryhmä- ja perheryhmäkodin johtajan haastattelun mukaan yksikön toiminta pohjautuu lastensuojelulakiin, sillä asiakkaat ovat alaikäisiä. Toimintaa varsinaisesti ohjaavat kuitenkin ulkomaalaislaki sekä laki kotouttamisesta. Kummassakaan toimintaa ohjaavista laeista ei määritellä lapsen oikeudesta yhteydenpitoon perheeseensä. Useilla lapsilla Suomeen saavuttaessa ei ole edes tietoa perheen olinpaikasta. Voi mennä kuukausia tai vuosia ennen yhteyden löytymistä. On myös tavallista, ettei lapsella ole perheenjäseniä elossa tai he ovat kadoksissa.

Vastauksista kävi ilmi, että jos yhteys perheeseen on kadonnut, eikä lapsi tiedä missä hänen perheensä on, voi lapsen edustaja hakea SPR:n henkilöhakua. Punaisen Ristin kansainvälinen komitea tekee vuosittain noin 10 000 uutta henkilötiedustelua ja välittää yli 500 000 viestiä luonnonkatastrofien sekä konfliktien yhteydessä (Suomen Punainen Risti). Usein kadonneiden perheenjäsenten kohdalla oman maalaisten verkosto Suomessa on osoittautunut tehokkaaksi. Lapsi saattaa löytää yhteyden perheeseensä monen käden kautta saadulla puhelinnumerolla tai yhteydenotolla.

Edustajat nostivat esille, että jos yhteys lapsen perheeseen on mahdollinen, on edustaja yhdessä lapsen kanssa yhteydessä perheeseen lasta koskevista asioista. Usein puheluissa on mukana myös yksikön työntekijä, joka osaa kertoa perheelle lapsen arjesta, olosuhteista, joissa lapsi elää, harrastuksista ja koulunkäynnistä. Tyypillinen yksikön yhteydenotto perheeseen koskee esimerkiksi lapsen kieltäytymistä kouluun menemisestä. Usein on kuitenkin tiedossa koulunkäynnin tärkeys perheelle. Perhe on saattanut lähettää lapsen turvaan hyvän elämän odotuksin ja toivoen, että lapsi pystyisi jossain vaiheessa auttamaan perhettään taloudellisesti. Toisinaan taustalla on myös ajatus perheenyhdistämisestä.

Edustaja on yhteydessä vanhempiin virallisten prosessien tiimoilta, kuten esimerkiksi lapsen turvapaikkahakemuksen etenemisestä. Tulkki on aina mukana puheluissa ja virallisissa tilanteissa, joissa lapsi ei pärjää suomenkielellä. Lapsen saatua oleskelulupa, edus-

taja saattaa olla perheen apuna perheenyhdistämisprosessissa esimerkiksi perheenyhdistämishakemuksien tekemisessä sekä dokumenttien ja esitäytettyjen lomakkeiden toimitamisessa lähimpään suurlähetystöön, jos perheet ovat esimerkiksi kirjoitus- ja lukutaidottomia.

Edustaja on usein lapsen vanhempiin yhteydessä suoraan tai välillisesti perheenkokoajan kautta. Edustaja informoi tarvittaessa vanhempia lapsia koskevista päätöksistä mutta usein lapsi on itse aktiivisesti yhteydessä vanhempiinsa näistä asioista. Toisinaan edustajat ovat yhteydessä vanhempiin myös lapsen kasvatukseen liittyvissä asioissa. Yksi vastanneista ohjaajista kertoikin tukevansa lapsen yhteydenpitoa kertomalla edustajalle lapsen tilasta ja ajatuksista, sillä edustaja hoitaa asioita virallisia yhteistyökanavia pitkin.

Viralliset puhelut, joissa on ohjaaja tai edustaja läsnä, soitetaan aina talon puhelimella. Nämä puhelut ovat lapselle maksuttomia ja niissä on aina mukana tulkki. Myös akuuteissa tilanteissa, joissa lapsi on esimerkiksi saanut viestin kotimaastaan, että jokin on hätänä ja puheaika on loppunut, lapsi saa aina soittaa perheelleen talon puhelimella. Yksikön puhelimella soitetut puhelut kirjataan aina ylös ja niiden määrää seurataan, sillä pääasiassa lapsen oma puhelinraha on tarkoitettu yhteydenpitoon.

Lapset, joilla on yhteys perheeseen, soittavat ja pitävät yhteyttä hyvin itsenäisesti ja usein säännöllisesti. Aina työntekijät eivät tiedä pitääkö lapsi yhteyttä mutta asioista pyritään puhumaan arjessa. Useat työntekijät vastasivat kyselevänsä arjessa tietääkö lapsi mitä perheelle kuuluu. Yleensä lapsesta myös näkee sen, jos perheeseen kuuluu huonoa ja lapset usein sanottavatkin, jos perhepiirissä on tapahtunut jotain ikävää.

Työntekijöiden näkökulmasta lapset pitävät kuitenkin perheisiinsä yhteyttä harvoin kokeensa ikävään nähden. Toiset pitävät päivittäin, toiset kerran viikossa tai kuukaudessa toiset jopa harvemmin. Vastausten mukaan lasten yhteydenpidon määrä vaihtelee suuresti lapsien välillä mutta on säännöllistä. Lapset ovat kertoneet yhteydenpidon olevan vaikeaa, sillä perheen kanssa puhuttaessa ikävä vain kasvaa ja itselle tulee suru. Osa lapsista ei halua myöskään pitää usein yhteyttä vanhempiin, sillä se saa vanhemmat itkemään.

7.2 Yhteydenpitoa edistävät ja hidastavat tekijät

Työntekijöiden vastauksista löytyi keskenään paljon yhdenmukaisuutta. Työntekijät nimesivät lasten yhteydenpitoa edistäviä mutta myös hidastavia tekijöitä sekä kuinka he omalta osaltaan voivat tukea lapsen ja perheen välistä yhteydenpitoa näihin tekijöihin vaikuttamalla. Yhteydenpitoa edistää yksikön tarjoamat mahdollisuudet sen toteuttamiseen. Lapsilla on yksikössä käytettävänä tietokoneita internet-yhteyksineen, joilla he pitävät yhteyttä kotimaahansa ilmaiseksi. Käytössä ovat yhteydenpitovälineet kuten Facebook ja ilmaisia videopuheluita tarjoava Skype. Lisäksi yksikön puolesta jokaiselle lapselle on kaksikymmentä euroa kuukaudessa puhelinrahaa, jonka he voivat käyttää yhteydenpitämiseen.

Lapsilla on konkreettisia keinoja yhteydenpitoon perheensä kanssa mutta niissäkin on joskus ongelmia. Esimerkiksi puhelinyhteydet ovat usein huonot. Konkreettisten yhteydenpidon mahdollistavien tekijöiden lisäksi työntekijöillä on merkitystä nuoren yhteydenpidossa. Suurempia ongelmia yhteydenpidossa aiheuttaa kulttuuriset ja maantieteelliset erot kuten erilainen aikakäsitys ja aikaero sekä emotionaaliset esteet, näistä suurimpina ikävä ja suru. Vastauksissa näkyy laajasti vastaajien arviointi yhteydenpidon konkreettisista mahdollistajista ja ongelmista oman toiminnan vaikutuksien arviointiin ja kehittämishaasteisiin.

Vastauksien mukaan yksi yhteydenpitoa hidastava tekijä on lapsien länsimaalaistuminen. Ohjaaja saakin joskus toimia kulttuurien välisenä tulkkina lapsen ja vanhemman välissä. Vanhemmilla saattaa olla täysin erilainen käsitys koko Suomen yhteiskunnan rakenteesta ja lapseen saattaa kohdistua odotuksia ja toiveita esimerkiksi rahan lähettämiseen perheelle kotimaahan. Vanhempien on vaikea ymmärtää, ettei lapsi saa sellaisia summia rahaa, jotta voisi niistä osan perheelleen lähettää. Myös valitettavan usein, jos joku lapsista päättää säästää ja lähettää rahaa perheelleen niin raha ei mene koskaan perille. Lapset länsimaalaistuvat ja saattavat unohtaa kulttuuriaan mutta vielä enemmän yhteydenpitoa rajoittaa, jos lapsi unohtaa yhteisen kielen perheen kanssa.

Kaikki lapset eivät edes tiedä missä perhe sillä hetkellä on ja ovatko he kunnossa. Perheenjäsentenhaku on edellytys yhteyden löytämiseksi. Vaikka perheen olinpaikka olisi tiedossa, ongelmaksi yhteydenpidossa muodostuu usein huonot yhteydet kotimaahan. Pu-

helut ovat kalliita ja aikaero saattaa olla huomattava. Myös kulttuuriin sidonnainen erilainen aikakäsitys vaikeuttaa yhteisen ajan löytymistä. Tästä eräs vastaaja nosti esimerkkinä somalit, jotka käyvät usein puhelinkeskustelut yöaikaan kun Suomessa taas nukutaan öisin. Perheillä ei myöskään aina ole tietokonetta tai nettiä käytettävissä. Perheenjäsenet saattavat myös olla hyvin hajallaan ympäri maailmaa, mikä vaikeuttaa yhteyden löytämistä ja sen ylläpitoa perheen kesken.

7.3 Yhteydenpidon tukeminen

Kaikki vastaajat tunnistivat toiminnastaan yhteydenpitoa hidastaviin tekijöihin vaikuttamismahdollisuutensa tukemalla lapsia yhteydenpidossa. Vastauksien perusteella työntekijät näkevät mahdollisuuksikseen tukea lapsen yhteydenpitoa antamalla heille rauhan puhua puhelimessa ja käyttää tietokonetta. Useat vastaajista tukevat lapsen yhteydenpitoa myös olemalla tarvittaessa lapsen mukana ja tukena puheluissa tai antamalla mahdollisuuden lapselle käyttää talon puhelinta tai jopa ohjaajan puhelinta tarvittaessa.

Viisi vastaajaa kuudesta vastasi lapsen yhteydenpidon tukemisen keinoiksi lapsen kuuntelun ja aidon kiinnostuksen tai muistojen ja äidinkielen vaalimisen. Ohjaajien mielestä lapsilla on suuri suru vanhempien ollessa kaukana ja lapsen jouduttua eroon perheestään. Yhteydenpito ei aina ole helppoa puolin ja toisin. Osa lapsista tuntee syyllisyyttä perheidensä odotuksista. Lapsilla on kova huoli ja ikävä perhettään, yhteydenotto perheeseen saattaa saada vanhemmat itkemään ja lapset tulevat surullisiksi. Vastaajat kokevatkin keinoksi tukea yhteyttä olemalla läsnä ja kiinnostunut sekä kyselemällä ja kuuntelemalla lasta.

Usean vastaajan mielestä on tärkeää kannustaa lasta muistojen vaalimiseen sekä yhteydenpitoon omaan perheeseensä ja samalla omaan kulttuuriinsa ja kieleensä. Keinoina tähän eräs työntekijä nimesi esimerkiksi kunnioittamalla lapsen halua pitää esillä kuvia perheestään sekä kannustamalla oman äidinkielen ylläpitämistä. Osa vastaajista kertoi muistuttelewansa lasta yhteydenpidosta perheeseen.

Vastaajien parannusehdotukset yhteydenpitoon ja sen tukemiseen koskivat lähes kaikki työntekijöiden omaa toimintaa arjessa. Useimmat vastasivat, että lasten ikävää tulisi hel-

pottaa jollain keinoin, jotta yhteydenpito perheeseen helpottuisi ja lisääntyisi. Myös työntekijöiden kuuntelemista ja lapsen tukemista sekä kiinnostuneisuuden osoittamista, esimerkiksi kyselemällä lapselta perheen kuulumisista sekä lapsen ajatuksista, korostettiin. Vastaajien mukaan kysyminen on tehtävä varovasti ja lapsen ehdoilla. Parannettavaa työntekijät näkivät myös lapsen oma äidinkielen ja kulttuurin tukemisessa, sillä niillä on suora yhteys myös perheen kanssa yhteydenpitämiseen.

Yhteydenpitoon vaikuttavista tekijöistä löytyi parannettavaa myös ohjaajien itsensä vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelta. Kadonneiden perheenjäsenten etsimisen eri keinoista toivottiin enemmän ja yksinkertaisempaa tietoa. Ensimmäinen askel on aina yhteydenpidon löytäminen. Vain yksi vastaajista oli sitä mieltä, ettei parannettavaa tilanteessa ole, vaan kaikki tämän hetkisesti mahdolliset tavat on jo käytettävissä.

8 POHDINTA

Taskisen (2011) mukaan lastensuojelun keskeisenä lähtökohtana on vanhempien vastuu lapsen hoidosta ja kasvatuksesta ja siten pyrkimys vanhemmuuden vahvistamiseen. Ilman huoltajaa maahan tulleiden kohdalla, tämä kuitenkin tarkoittaa lähinnä perheenyhdistämistä. (Taskinen, 2011. 47.) Perheenyhdistämisen ohella on ensisijaisen tärkeää kiinnittää huomiota lapsen perheestään erossa viettämään aikaan. Pienelle lapselle jopa vuosien mittainen perheenyhdistämisprosessi on pitkä aika olla erossa vanhemmistaan mutta samalla myös länsimaalaistua ja unohtaa omat juurensa. Kuten opinnäytetyöni tuloksistakin selvisi, työntekijöiden on tärkeä muistaa kunnioittaa lapsen halua tuoda kulttuuriaan esille ja kannustaa siihen.

Ilmeinen hypoteesi tutkimukselle voisi olla yhteydenpitoon vaikuttavan laajimmin puhelimen sekä internetin käyttömahdollisuudet. Vastauksista näkyi kuitenkin ohjaajien havainnointikyky ja herkkyys huomata lapsen suru ja ahdistus. On tärkeää, että yksikkö tarjoaa lapsille monia keinoja ja välineitä yhteydenpidon ylläpitoon. Laitteet eivät kuitenkaan yksinään tue lapsen yhteydenpitoa, jos lapsi on esimerkiksi ahdistunut tai peloisaan. Tilanteessa korostuu toisen ihmisen merkitys. Kyselyyn vastanneista noin puolet kertoivat lapsesta näkevän, jos kotiin kuuluu huonoa sekä lapsen myös usein sanoittavan asiaa. Osa taas koki lapselta perheestä kyselemisen tärkeänä. Lapsen tunnetta on oltava avoin ja valmis kuuntelemaan. Keskustelut on kuitenkin käytävä lapsen ehdoilla ja kysymykset esitettävä harkiten ja varovasti aidon dialogin saavuttamiseksi.

Avainasemassa on lapsen edun puntaroiminen yksilökohtaisesti. Lapsen etu on aina yksilöllinen ja sidottu lapsen kulloiseenkin elämäntilanteeseen. Ei voida olettaa, että yhteydenpidon ja suhteen tukeminen perheeseen olisi aina lapsen edun mukaista. Vanhemmat ovat voineet hyväksikäyttää lasta tai myydä hänet ihmiskaupan uhriksi. Ohjaajan on oltava erityisen herkkänä havainnoidessaan lasta, jonka perhetaustaa ei tiedetä. Mustosen (2009) mukaan lapsen etua onkin aina tarkasteltava kokonaisuutena, mahdollisuuksien mukaan myös lapsen omat toiveet, mielipiteet ja yksilölliset tarpeet huomioiden (Mustonen, 2009. 65).

Eräs vastaajista nosti esiin ohjaajana kulttuurin välissä tulkkina toimimisen. Vanhemmilla on usein hyvin hatara tai jopa vääristynyt kuva kulttuuristamme sekä yhteiskuntamme

rakenteista ja he saattavat asettaa lapselle kohtuuttomia odotuksia esimerkiksi perheen taloudellisen avustamisen tai perheenyhdistämisprosessin suhteen. Lapsi saattaa tuntea syyllisyyttä jo entuudestaan turvallisista oloistaan Suomessa, kun muu perhe elää epävaikassa oloissa ei turvallisiksi -luokitellussa maassa. Lapsen arjessa olevan työntekijän on hyvä olla perillä kulttuurien välisistä eroista ja kannustaa lasta pitämään kiinni omasta kulttuuristaan ja kielestään.

Opinnäytetyössä käsitellään lapsen ja vanhemman välistä yhteydenpitoa ja sen tukemista. Tarvitseeko lapsen pitää yhteyttä vanhempiinsa? Opinnäytetyötäni suunnitellessani ei tarkoitukseni ollut olettaa, että jokaisen lapsen on pidettävä yhteyttä vanhempiinsa, tai että se on aina edes lapsen etu. Tarkoitukseni oli selvittää, millä keinoin yhteydenpito on lapsille mahdollista ja kuinka työntekijät siihen tukevat. Lähtökohtani ei ollut omaa arvomaailmaani heijastava perhelähtöisyys tai oletukseni, että lapsien yhteydenpitoa pitäisi tukea enemmän. En myöskään koe, että yhteydenpito vanhempiin olisi aina lapsen edun mukaista. Työn pohjana pidin kuitenkin lapsen etua ja lapsen näkemistä turvapaikanhakijan ohitse.

Opinnäytetyöni on tapauskohtainen, eikä tuloksia voi suoraan yleistää muihin lastensuojelulaitoksiin. Tutkimus kuitenkin on siirrettävissä myös suomalaisiin lastensuojelulaitoksiin. Kyse on perimiltään vanhempien kanssa tehtävästä työstä, jota toteutetaan jokaisessa laitoksessa tavallaan. Itselläni heräsi huoli näistä yksin, ilman huoltajaa mahaan tulleista lapsista erään suomalaista lastenkotia käsittelevän artikkelin lukemisen jälkeen. Artikkelissa korostettiin lastenkodissa perheen kanssa tehtävän työn merkitystä. Kyseisessä yksikössä lapsen ja vanhemman yhteydenpidon ja suhteen ylläpidon eteen tehtiin paljon työtä.

Artikkelissa yhteydenpitoa vanhemman ja lapsen välillä pidettiin tärkeänä siitä syystä, että lastensuojelun tarkoituksena on lapsen palauttaminen takaisin kotiin vanhempien luokse. Entä ilman huoltajaa tulleet turvapaikanhakijalapsen? Osa heistä ei ole sijoituksen jälkeen palaamassa vanhempiensa luokse. Osa puolestaan tähtää perheenyhdistämiseen. En usko, että niille lapsilla, joilla ei ole toivoa päästä lähitulevaisuudessa perheensä luokse, yhteydenpidon merkitys vanhempiin olisi yhtään sen vähäisempi. Ehkä jopa suurempi. Perheenyhdistämistä hakeville lapsille puolestaan yhteydenpito perheeseen ja samalla kulttuuriin ja omaan kieleen on ensisijaisen tärkeää perheenyhdistämisen helpottamiseksi.

Opinnäytetyöni näkökulma on henkilökunnan mutta fokuksessa on lapsi. Itse asiakasryhmän, lasten, omat kokemukset ovat merkityksellisiä ja avainasemassa toimintatapojen kehittämässä. Päädyin kuitenkin rajaamaan ne opinnäytetyöni ulkopuolelle ja katsovan asiaa organisaation ja henkilöstön näkökulmasta osin omasta kiinnostuksesta johtuen ja toisaalta yhteistyötahon toiveita kuunnellen. Toisaalta on loogista aloittaa selvittämällä organisaation sekä henkilöstön toimintatapoja yhteydenpidon mahdollistamiseksi sekä tukemiseksi, ja kuinka se on perusteltua lapsen etua ajatellen. Se, miten nuoret kokevat tuen, on mielenkiintoinen ja aiheellinen jatkokysymys opinnäytetyölleni.

LÄHTEET

- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino: Tampere
- Helander, R. & Mikkonen, A. 2002. Ikävä äitiä... Ilman huoltajaa tulleet pakolaislapset Suomessa. Väestöliitto Väestötutkimuslaitos: Helsinki
- Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2014. Tutki ja kirjoita. Tammi: Helsinki
- Hytinanti, K. 2009. Turvapaikanhakijalasten edun toteutuminen turvapaikkamnetelyssä. Teoksessa European Migration Network (toim.) Yksintulleet –Näkökulmia ilman huoltajaa maahan saapuneiden lasten asemasta Suomessa. 54-59
- Järvinen, T., Snellman, O. & Helenius M. 2014. Ilman huoltajaa turvapaikkaa hakevan lapsen edustaminen. Tietoa vastaanottokeskuksen toiminnasta ja edustajana toimimisesta. Luettu 8.9.2015: http://www.migri.fi/download/57637_Ilman_huoltajaa_turvapaikkaa_hakevan_lapsen_edustaminen.pdf?8e370fad3676d288
- Knuutila, J. & Levola, K. 2000. Sotalapsi ei unohda. Tammi: Helsinki
- Kotouttaminen.fi. Perheenyhdistäminen. Työ- ja elinkeinoministeriön palvelu. Luettu 14.9.2015: http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/pakolaisten_vastaanotto/perheenyhdistaminen
- Laakso, Riitta. 2009. Arjen rutiinit ja yllätykset: etnografia lastenkotityössä. Tampereen yliopistopaino: Tampere
- Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta 746/2011. Annettu Helsingissä 10.4.2015
- Lastensuojelulaki 417/2007. Annettu Helsingissä 13.4.2007
- Maahanmuuttovirasto. a2015. Turvapaikka- ja pakolaistilastot. Luettu 8.9.2015: http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/turvapaikka_ ja_pakolaistilastot
- Maahanmuuttovirasto. b2015. Kiintiöpakolaiset. Luettu 8.9.2015: http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/kiintiopakolaiset
- Maahanmuuttovirasto. c2015. Ilman huoltajaa olevat lapset. Luettu 9.9.2015: http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/vastaanotto toiminta/vastaanoton_palvelut/ilman_huoltajaa_olevat_lapset
- Maahanmuuttovirasto. Perheenjäsenen luokse Suomeen. Luettu 14.9.2015: http://www.migri.fi/perheenjasenen_luokse_suomeen
- Mikkonen, A. 2011. Miten tukea Suomeen ilman huoltajaa tulleita turvapaikanhakijalapsia ja –nuoria? Teoksessa Alanko, S., Marttinen, I. & Mustonen, H. (toim.) 2011. Lapsen etu ensin. Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat Suomessa. Yhteiset lapsemme – All our Children ry. 78-92

- Mustonen, H. & Alanko S. 2011. Lasten etu – projektin puheenvuoro. Teoksessa Alanko, S., Marttinen, I. & Mustonen, H. (toim.) 2011. Lapsen etu ensin. Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat Suomessa. Yhteiset lapsemme – All our Children ry (10-41)
- Mustonen, H. 2009. Lapsen etu ja psykososiaalinen asiantuntemus turvapaikkamenettelyssä. Teoksessa European Migration Network (toim.) Yksintulleet –Näkökulmia ilman huoltajaa maahan saapuneiden lasten asemasta Suomessa. 64-66
- Mustonen, H. 2011. Lapsen etu ensin. Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat Suomessa. Yhteiset Lapsemme – All Our Children ry:n Yksintulleet-projektin loppujulkaisu.
- Pakolaisapu. 2015. Maailman pakolaistilanne. Luettu 8.9.2015: <http://www.pakolaisapu.fi/fi/tietoa/tietoa-pakolaisuudesta/maailman-pakolaistilanne.html>
- Pakolaisneuvonta, 2011. Miksi perheitä yhdistetään? Luettu 9.9.2015: http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lid=138&lang=suo
- Pakolaisneuvonta. 2010. Turvapaikkamenettely Suomessa. Luettu 8.9.2015: http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lid=35&lang=suo
- Pakolaisneuvonta. 2014. Turvapaikkahakijalasten vastaanotto ja edustaja. Luettu 8.9.2015: http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lid=135&lang=suo
- Pentikäinen M. 2005. Loputtomalla Matkalla. Kertomuksia pakolaisuudesta. Etnika oy: Helsinki
- Rauma, M-L. 2011. Lapsen etu edustajan silmin. Teoksessa Alanko, S., Marttinen, I. & Mustonen, H. (toim.) 2011. Lapsen etu ensin. Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat Suomessa. Yhteiset lapsemme – All our Children ry (112-119)
- Ritonen, S. 2015. Mänttä-Vilppulan ryhmä- ja perheryhmäkodin toimitusjohtajan haastattelu 4.4.2015
- Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tammi: Helsinki
- Saraneva, K. 2002. Trauma ja pakolaisuus. Teoksessa Haaramo, S. & Palonen, K. (toim.) 2002. Trauman monet kasvot. Psykkinen trauma sisäisenä kokemuksena. Terapia-säätiö. 49-96
- Separated Children in Europe Programme. 2009. Suositukset ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten kohtelussa – esite. Luettu 8.9.2015: <http://scep.sitespirit.nl/images/19/227.pdf>
- Siivet lapselle. Mänttä-Vilppulan ryhmä- ja perheryhmäkodin kotisivut. Luettu 10.9.2015: <http://siivetlapselle.fi/index.php?Sivu=toimintaperiaate>
- Sisäministeriö. a2015. Mediatiedote. Luettu 13.10.2015: http://www.intermin.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/1/1/uusi_arvio_turvapaikanhakijoiden_maarasta_on_50_000_62821

Sisäministeriö. b2015. Mediatiedote. Luettu 10.9.2015: http://www.intermin.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/1/1/suomi_valmistautuu_15_000_turvapaikanhakijan_vastaanottoon_tana_vuonna_61761

Sisäministeriö. c2015. Ulkomaalaisten säilöönottoa koskevat lakimuutokset voimaan. Luettu 8.9.2015: http://www.intermin.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/maahanmuutto/1/0/ulkomaalaisten_sailoonottoa_koskevat_lakimuutokset_voimaan_60877

Socca, 2011. Jatkuva huoli, ikävä ja suru - Kokemuksia perheenyhdistämisestä. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskuksen raportti. Vantaan osahanke.

Sourander, A. 2007. Turvapaikkaa hakevien pakolaislasten ja -nuorten mielenterveys. Duodecim

Suomen Punainen Risti. Apua kadonnan perheenjäsenten löytämiseen. Luettu 21.9.2015: <https://www.punainenristi.fi/hae-tukea-ja-apua/kadonneiden-loytamiseen>

Söderling, I. 2009. Alaikäiset turvapaikanhakijat. Edelleen ikävä äitiä. Teoksessa European Migration Network (toim.) Yksintulleet –Näkökulmia ilman huoltajaa maahan saapuneiden lasten asemasta Suomessa. 67-70

Taskinen, S. 2011. Mikä on yksintulleiden lasten edun mukaista? Teoksessa Alanko, S., Marttinen, I. & Mustonen, H. (toim.) 2011. Lapsen etu ensin. Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat Suomessa. Yhteiset lapsemme – All our Children ry: Helsinki. 42-57

Taub, A. 2015. Europe's refugee crisis, explained. Luettu 27.9.2015: <http://www.vox.com/2015/9/5/9265501/refugee-crisis-europe-syria>

Tiilikainen, M. 2005. Somaliäidit kasvattajina sekä äitien arki Somaliassa ja Suomessa. Seminaarijulkaisussa: Somalialainen kulttuuri ja kasvatusta Suomessa ja Somaliassa. Yhteiset lapsemme – All our Children ry: Helsinki. 17-21

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi. Tammi: Jyväskylä

Ulkomaalaislaki 301/2004. Annettu Helsingissä 30.4.2004.

UNCHR. 2015. Facts and figures about Refugees. The UN Refugee Agency: United Kingdom. Luettu 25.9.2015: <http://www.unhcr.org.uk/about-us/key-facts-and-figures.html>

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. PS-kustannus: Jyväskylä
YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. 1989. Luettu 8.9.2015: <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

13.3.2015

Saatekirje

Moi, olen Hanna, kolmannen vuoden sosionomiopiskelija Tampereen ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötä siitä, kuinka yksin maahan tulleiden alaikäisten yhteydenpitoa vanhempiin tuetaan laitoksessa. Tarvitsisinkin Teidän apuanne. Joidenkin tutkijoiden mukaan ero vanhemmista on traumaattisinta mitä lapsi voi kokea. On siis aiheellista kysyä, mitä ohjaajana voi tehdä, tuodakseen perheen osaksi lapsen arkea yhteydenpidon kautta. Lisäksi kartoitan organisaation toimintamalleja sekä lasten edustajien yhteydenpitoa vanhempiin.

Vastaamalla oheiseen kyselyyn voitte tuoda näkyviin oman arvokkaan työnne sekä annatte tärkeää tietoa opinnäytetyöhöni. Toivon teidän täyttävän kyselylomakkeen huolellisesti ja palauttavan sen **3.4.2015** mennessä samassa kirjekuudessa (toimitusjohtajan) lokeroon mutta sulkekaa kuori ja kirjoitakaa päälle OPPARI. Antamianne tietoja käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisesti. Luotettavan aineiston saamiseksi on tärkeää, että mahdollisimman moni teistä vastaa kyselyyn.

Kiitän antamastanne ajasta!

Ystävällisin terveisin

Hanna Mäkinen

Tampereen ammattikorkeakoulu
 Sosionomikoulutus
 (sähköpostiosoite)
 (puhelinnumero)

